

Pedagógia más kulturális környezetekben

*„Lehet-e összehasonlító a pszichológia, ha kulturális?” – teszi fel a kérdést Nguyen Luu Lan Anh egy frissen megjelent kulturális pszichológiai tanulmánykötet bevezető írásának címében.**

„Lehet-e összehasonlító a pedagógia, ha kulturális?” – fogalmazhatnánk át ezt a saját szakterületünket közvetlenebbül érintő kérdéssé. S tudjuk, hazai pedagógiai környezetben azért különösen bonyolult dilemma ez, mert annyira még maga az összehasonlító pedagógia sem erősödött meg – de legalábbis nem a kulturális összehasonlító pedagógia kiformalódásához szükséges részterületeiben –, hogy abból mintegy szervesen kidolgozódjék a kulturális összehasonlító pedagógia.

Az utóbbi évtizedek egyik legmarkánsabb külföldi pedagógiai kutatási irányvonaként jelentkező kulturális összehasonlító pedagógia s annak többféle különböző ága a pedagógiai munkát – annak lényegét tekintve – kulturális tevékenységként fogja föl, s ekként tartja csak megragadhatónak. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy a pedagógiai jelenségek feltérképezése kilép az iskola, az oktatás szűken értelmezett világából, s igen gazdagon, szélesen merít a társtudományok megközelítésmódjaiból. Ilyenkor egy jelenség vizsgálatában a szűkebben értett pedagógiai szempontok mellé a pedagógiai pszichológia, a szociológia, a (kulturális) antropológia, a filozófia és más társadalom- és ember-tudományi megközelítésmódok szempontjai csatlakoznak (pontosabban: organikusan ötvöződnek azokkal) annak érdekében, hogy minél árnyaltabb, rétegzettebb, a szélesen értelmezett kultúra textúráján szerveződő képet lehessen kapni arról, mi a pedagógia mint komplex emberi és társadalmi tevékenység. Minél gazdagabban sikerül az episztemológiai, értékrendbeli, pszichológiai és minden egyéb ide sorolható szemponttal teljessé tenni a pedagógiai jelenségekre vonatkozó kutatói megközelítést, annál komplexebb, reálisabb, életszerűbb lesz a kép. Igaz, annál kevésbé lehasíthatóvá válik mindezekről, s lesz ismét csupán önmagában tekinthető az, amit hagyományos értelemben pedagógiának tekintünk.

A hazai szakmai közéletben a 2003-ban rendezett III. Neveléstudományi Konferencia egyik szimpóziuma volt – „Pedagógia más kulturális környezetekben” – címmel az első, amely határozottan azzal a szándékkal lépett fel, hogy a kulturális összehasonlító pedagógia megközelítésmódját képviselje, s ezzel mintegy „bejelentse” és tematizálja e megközelítésmód jelenlétét – pontosabban inkább: ennek szándékát – a magyarországi pedagógiában.

E szimpózium anyagával ismerkedhet most meg az olvasó. Előtte azonban még el kell mondanunk: mivel a kulturális összehasonlító pedagógiai kutatás empirikus módon ma még szinte egyáltalán nincs jelen Magyarországon, az előadások szövegének közlésével ez alkalommal inkább csak azokat a tudásrendszereket tudjuk alapokként bemutatni, amelyek részben majd mögöttes, egyben meghatározó tudástartalmai lehetnek a jövőben egy ilyen típusú hazai megközelítésnek is. Összehasonlító kultúrtörténet, eszmetörténet, pedagógiatörténet és érintkező területek, valamelyest kibővítve a kulturális összehasonlító pedagógiai látásmód némely specifikusabb mozzanatával.

Gordon Györi János

* Nguyen Luu Lan Anh – Fülöp Márta (2003, szerk.): Lehet-e összehasonlító a pszichológia, ha kulturális. In: *Kultúra és pszichológia*. Osiris Kiadó, Budapest.